

Posłuchaj

()

Trafna, błyskotliwa i treściwa ocena pióra anonimowego kanonisty, z którego warto się pomodlić. Widać nie żyje w grzechu, skoro myśleć potrafi.

Nic dodać, nic ująć, ale do kogo się od tego odwołać? Nie ma papieża, to i nie ma dykasterii.

Dla lepszego zrozumienia tekstu opatrzymy go własnym komentarzem w kolorze fioletowym.

Dwa dokumenty opublikowane 2 lipca przez Dykasterię Nauki Wiary – dekret oraz nota wyjaśniająca (nr prot. 99/2009), oba podpisane przez kardynała Víctora Manuela Fernándezę oraz sekretarzy Armando Matteo i Johna J. Kennedy’ego – zawierają wady pod względem techniki kanonicznej [Red. w rozumieniu procedury kanonicznej], które drastycznie ograniczają ich rzeczywisty zakres.

Analizując je w świetle Księgi VI Kodeksu Prawa Kanonicznego, ich skutek prawny sprowadza się do ogłoszenia sześciu ekskomunik. W

odniesieniu do ponad siedmiuset księży z Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X oraz ich wiernych zastosowana formuła nie pociąga za sobą żadnych skutków karnego.

1. Dwa akty o odmiennym charakterze prawnym

Z jednej strony dekret oświadcza „do wszelkich celów prawnych”, że biskup Alfonso de Galarreta oraz czterej biskupi wyświęceni 1 lipca – Pascal Schreiber, Michael Goldade, Michel Poincine de Sivry i Marc Hanappier – ponieśli *ipso facto* ekskomunikę *latae sententiae* zastrzeżoną dla Stolicy Apostolskiej (kan. 1387 i 1364 § 1 Kodeksu Prawa Kościelnego), a biskup Bernard Fellay, jako współkonsekrator, który publicznie poparł akt schizmatyczny, poniósł ekskomunikę przewidzianą w kan. 1364 § 1. Jest to dekret deklaratoryjny dotyczący już poniesionych sankcji: jedyna forma, obok wyroku, umożliwiająca ogłoszenie kar *latae sententiae* (kan. 1341, 1720). Jego zakres podmiotowy jest wyczerpujący: sześciu biskupów.

Komentarz:

Dekret deklaratoryjny (łac. *decretum declaratorium*) w prawie kanonicznym to decyzja władzy kościelnej (biskupa, Stolicy Apostolskiej), która nie tworzy nowego prawa ani nowej sytuacji, lecz autorytatywnie stwierdza zaistnienie faktu prawnego lub stanu faktycznego, który wszedł w życie już wcześniej z mocy samego prawa (*latae sententiae*). [1, 2]

W przeciwieństwie do dekretów konstytutywnych (które tworzą, zmieniają lub znoszą prawo), dekret deklaratoryjny jedynie potwierdza to, co już się dokonało. [1]

Zatem dekret Dykasterii ds. Wiary ogłasza jedynie to, co jest już stanowione w prawie nie tworząc nowego prawa. Jego zakres podmiotowy dotyczy tylko i wyłącznie sześciu biskupów, to jest wyświęcających i wyświęcanych zgodnie z kodeksem prawa kanonicznego.

Jednak towarzysząca mu nota wyjaśniająca zawiera trzy dodatkowe stwierdzenia: że święci szafarze Bractwa „znajdują się w schizmie i należy ich uważać za schizmatyków”, pozostając „podlegającymi ekskomunice przewidzianej przez prawo”; że świeccy, którzy „formalnie przyłączają się” do Bractwa, „należy uznać za schizmatyków i ekskomunikowanych” zgodnie z warunkami Noty Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych z dnia 24 sierpnia 1996 r., którą Dykasteria uznaje za nadal obowiązującą i „przyjmuje za swoją”; oraz że pokuta udzielana przez jej kapłanów [Red. tj. rozgrzeszenie] oraz małżeństwa, przy których asystują, „są nieważne”.

Nota wyjaśniająca nie figuruje w typologii aktów o skutku karnym: nie jest to prawo (kan. 7-22, 29 i nast.), nie jest to ogólny dekret wykonawczy (kan. 31-33), nie jest to nakaz karny (kan. 1319), ani wyrok, ani dekret deklaratoryjny wydany zgodnie z kan. 1341 i nast. oraz

17171 nast. Jest to akt wyjaśniający. Cokolwiek stwierdza ona w odniesieniu do nieokreślonych kategorii osób, ma wartość ostrzeżenia doktrynalnego, a nie ustanowienia lub ogłoszenia kary.

Komentarz:

Nota wyjaśniająca żadnym aktem prawnym nie jest, więc niczego prawnie nie zmienia. Zdaniem anonimowego kanonisty nota wyjaśniająca jest jedynie tekstem pastoralnym.

2. Sprzeczność między dekretem a notą

Dekret ostrzega duchownych i wiernych świeckich, aby „nie przyłączyli się do schizmy Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X, ponieważ ponieśliby *ipso facto* karę ekskomuniki *latae sententiae*”.

Tryb użytych czasowników ma charakter warunkowy [Red. „ponieśliby”]: wykroczenie, w odniesieniu do nich, jest rozpatrywane jako przyszłe i ewentualne. Nota natomiast stwierdza w czasie teraźniejszym, że duchowni „znajdują się w schizmie”. Oba teksty noszą tę samą datę i te same

podpisy.

Infovaticana: Formuła Tucho nie pociąga za sobą skutków prawnych. | 5

Tę sprzeczność należy rozstrzygnąć na korzyść dekretu, jedyne go akty o charakterze karnym; zgodnie z kan. 18 prawa karne podlegają ścisłej interpretacji, co wyklucza rozszerzanie w drodze noty tego, co dekret formułuje jedynie jako upomnienie. Wynika z tego, że sam Dykasterium w swoim prawnie skutecznym akcie uznaje, iż księża i wierni nie ponieśli jeszcze tej kary.

Komentarz:

Nasz kanonista potrafi czytać: z jednej strony duchowni, którzy ani nie wyświęcali ani nie zostali wyświęceni już znajdują się w schizmie, a drugiej strony ci sami duchowni w przyszłości „ponieśliby” karę ekskomuniki. Więc jak jest?

Skoro już są w schizmie to już ponoszą karę ekskomuniki, skoro poniosą tę karę dopiero ewentualnie w przyszłości, to najwyraźniej obecnie w schizmie się nie znajdują.

Zgodnie z zasadą *in dubio pro reo* – w razie wątpliwości na korzyść oskarżonego ta wewnętrznie sprzeczna nota nie rozszerza aktu o charakterze karnym na osoby nieprzewidziane w prawie kanonicznym.

Dykasteria nie czyta własnych tekstów albo tworzy je po kielichu, jak także mocno wadliwe *Traditionis Custodes*.

3. Brak ustalonej indywidualnej odpowiedzialności oraz reżim nieogłoszonej sankcji

Nawet przyjmując, dla celów dialektycznych, że nota miała funkcjonować jako ogólne oświadczenie, kary *latae sententiae* są nakładane *ipso iure* na każdą osobę, która popełnia wykroczenie z pełną odpowiedzialnością wymaganą przez kan. 1321 § 2, ustaloną zgodnie z kan. 1323-1325: niewinna nieznajomość prawa lub kary, błąd, poważny strach oraz stan konieczności – nawet domniemany – zwalniają od kary lub uniemożliwiają jej zastosowanie.

Ocena ta ma z konieczności charakter indywidualny i nie została przeprowadzona w odniesieniu do żadnego kapłana. Zbiorowe zakwalifikowanie siedmiuset duchownych jako „schizmatyków podlegających ekskomunice” bez weryfikacji odpowiedzialności lub przeprowadzenia postępowania (kan. 1720: wysłuchanie oskarżonego, pewność co do przestępstwa i odpowiedzialności) jest niezgodne z reżimem Księgi VI.

Komentarz:

W przypadku każdego księdza należałoby przeprowadzić dochodzenie kanoniczne, czy faktycznie schizmę popełnił zamiast karać ich wszystkich ryczałtowo. A dla wiernych i tak się nic nie zmieni.

Wynika z tego, że wszelkie ewentualne sankcje wobec duchowieństwa Bractwa pozostają, w najlepszym dla tezy Dykasterii przypadku, w stanie nieogłoszonych sankcji *latae sententiae*.

Reżim tych sankcji jest zgodny z kan. 1331 § 1, złagodzony przez kan. 1335 § 2: zakaz udzielania sakramentów i sakramentaliów zostaje zawieszony, ilekroć wierny prosi o nie z jakiegokolwiek słusznego powodu.

Wybrana zatem formuła pozostawia nienaruszoną, na płaszczyźnie prawnej, sytuację wiernych, którzy proszą o sakramenty u kapłana z Bractwa.

4. Odwołanie do Noty z 1996 r. wyklucza automatyzm w odniesieniu do świeckich

Nota z 1996 r. Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych, którą Dykasteria „przyjmuje za swoją” wraz z jej warunkami, nie stanowi autentycznej interpretacji w rozumieniu kan. 16 § 1 – brakuje jej bowiem konkretnego zatwierdzenia papieskiego i ogłoszenia jako takiej – lecz jest opinią opublikowaną w *Communicationes*.

Co więcej, jej treść ma charakter restrykcyjny. Jej pkt 5 wymaga w przypadku „formalnego przyłączenia się do schizmy” podwójnego elementu: wewnętrznego (właściwie schizmatycznej woli: przedkładania osobistego wyboru nad posłuszeństwo wobec Papieża Rzymskiego) oraz zewnętrznego (przełożenia tej woli na czyny).

W pkt 7 stwierdza się, że w odniesieniu do wiernych „sporadyczny udział w aktach liturgicznych lub działaniach ruchu, odbywający się bez przyjmowania za własną postawy rozłamu doktrynalnego i dyscyplinarnego, nie jest wystarczający”; że należy przede wszystkim brać pod uwagę intencję danej osoby; oraz że „różne sytuacje należy rozpatrywać indywidualnie, w właściwych instancjach forum zewnętrznego i

wewnętrznego”.

Odniesienie to wywołuje zatem skutek odwrotny do pozornego: poprzez uwzględnienie warunków z 1996 r. sama Nota z 2026 r. wyklucza jakąkolwiek automatyczną ekskomunikę świeckich za uczęszczanie do kaplic Bractwa i podporządkowuje wszelkie sankcje indywidualnej ocenie, która nie została przeprowadzona i nie może zostać przeprowadzona za pomocą dokumentu ogólnego.

Praktyka trzech pontyfikatów potwierdza tę restrykcyjną interpretację: dekret Kongregacji ds. Biskupów z dnia 21 stycznia 2009 r. zniósł ekskomunikę jedynie czterech biskupów wyświęconych w 1988 r., jedynych osób, wobec których ogłoszono sankcje; Benedykt XVI w liście z dnia 10 marca 2009 r. umieścił księży na płaszczyźnie zawieszenia i braku statusu kanonicznego, a nie ekskomuniki; natomiast uprawnienia przyznane przez Franciszka zakładają istnienie podmiotów zdolnych do ich przyjęcia, co jest warunkiem nie do pogodzenia ze statusem osoby ekskomunikowanej (kan. 1331 § 1, 2°).

5. Nieważność spowiedzi i małżeństw wymaga unieważnienia aktów papieskich, czego Nota nie dokonuje

Nieważność ogłoszona w Notach nie wynika z ekskomuniki, lecz z braku uprawnienia do udzielania rozgrzeszenia (kan. 966 § 1) oraz z wady formy kanonicznej w małżeństwie (kan. 1108).

Oba braki zostały uzupełnione aktami Papieża Rzymskiego: listem apostolskim *Misericordia et misera*, nr 12 (20 listopada 2016 r.), który na stałe przyznał kapłanom Bractwa uprawnienie do udzielania ważnego rozgrzeszenia, oraz pismem Komisji Papieskiej *Ecclesia Dei* z dnia 27 marca 2017 r., zatwierdzonym przez Franciszka, które umożliwiło delegowanie uprawnień do ważnego udzielania ślubów.

Nota nie wspomina o żadnym z tych dwóch aktów ani nie zawiera żadnej klauzuli odwołującej. Zastosowanie ma zatem kan. 21 – w razie wątpliwości nie domniemywa się odwołania – oraz zasada hierarchii aktów: dykasteria nie może odstąpić od aktów Papieża Rzymskiego, chyba

ze za uzyskaniem wyrażnej zgody papieskiej (art. 7 § 2 Ogólnego Regulaminu Kurii Rzymskiej; stała praktyka), a zgoda ta nie pojawia się w opublikowanym tekście. Dopóki nie nastąpi wyrażne odwołanie przez Papieża, uprawnienia pozostają w mocy, a oświadczenie o nieważności jest prawnie bezpodstawne.

Dodatkowo, nawet gdyby doszło do odwołania *pro futuro*, utrata uprawnienia z powodu wspólnego błędu lub pozytywnej i prawdopodobnej wątpliwości zgodnie z kan. 144 miałyby miejsce w wielu przypadkach, co jest kwestią, której Nota również nie porusza.

6. Wnioski

Wynik analizy jest następujący.

Po pierwsze: jedyną ważnie ogłoszoną cenzurą jest ta nałożona na sześciu biskupów na mocy dekretu.

Po drugie: w odniesieniu do duchowieństwa nota nie ma formalnej mocy do ogłaszania kar, jest sprzeczna z warunkowym upomnieniem zawartym w samym dekrecie oraz pomija indywidualną ocenę przypisania winy wymaganą przez kan. 1321-1325 i 1720; cenzury, o ile w ogóle

istnieją, nie zostałyby ogłoszone i pozostawałyby zawieszony na wniosek wiernych ubiegających się o sakramenty (kan. 1335 § 2).

Po trzecie: w odniesieniu do świeckich odwołanie się do Noty z 1996 r. – wraz z zawartym w niej wymogiem podwójnego elementu i osądu indywidualnego w każdym przypadku – z definicji wyklucza automatyzm.

Po czwarte: ogłoszenie nieważności spowiedzi i małżeństw ma rzekomo skutek derogacyjny w stosunku do istniejących aktów papieskich, którego nota dikasteryjna bez konkretnego zatwierdzenia nie może wywołać (kan. 21).

Można dodać wskazówkę dotyczącą technicznej nieprecyzyjności całości: biskup Fellay został ukarany wyłącznie na podstawie kan. 1364 § 1, podczas gdy kan. 1387 dotyczy każdego, kto dokonuje konsekracji bez mandatu, co jest warunkiem spełnionym również w przypadku współkonsekratora.

Podsumowując, formuła prawna wybrana przez prefekta – ogłaszająca sześciu dekretem, a wszystkich pozostałych notą – sprawia, że ekskomunika księży i świeckich z Bractwa pozostaje bez skutku prawnego: tam, gdzie zastosowano formę karną, jest tylko sześciu adresatów, a tam, gdzie wymieniono pozostałych, nie ma formy karnej.

Gdyby Stolica Apostolska zamierzała rozszerzyć konsekwencje schizmy na całe Bractwo, obowiązujące prawo wymagałoby innej drogi: prawa lub przepisu karnego, indywidualnych dekretów deklaratoryjnych poprzedzonych procedurą przewidzianą w kan. 1720 oraz wyraźnego

cofnięcia, za specjalną aprobatą papieską, koncesji zawartych w *Misericordia et misera* oraz z 2017 roku. Na razie nic z tego nie zostało zrobione.

[Źródło](#)

Chcesz czytać wszystko?

Wykup abonament.

Infovaticana: Formuła Tucho nie pociąga za sobą skutków prawnych. | 15

Kartą, paypalem lub bezpośrednim przelewem.

Datki

Jak podobał Ci się ten wpis?

Kliknij na gwiazdkę, by go ocenić!

Ocen

Średnia ocena / 5. Policzone głosy:

Jeszcze bez oceny. Bądź pierwszy!

Jeśli podobał Ci się ten wpis ...

Obserwuj nas na mediach społecznościowych!